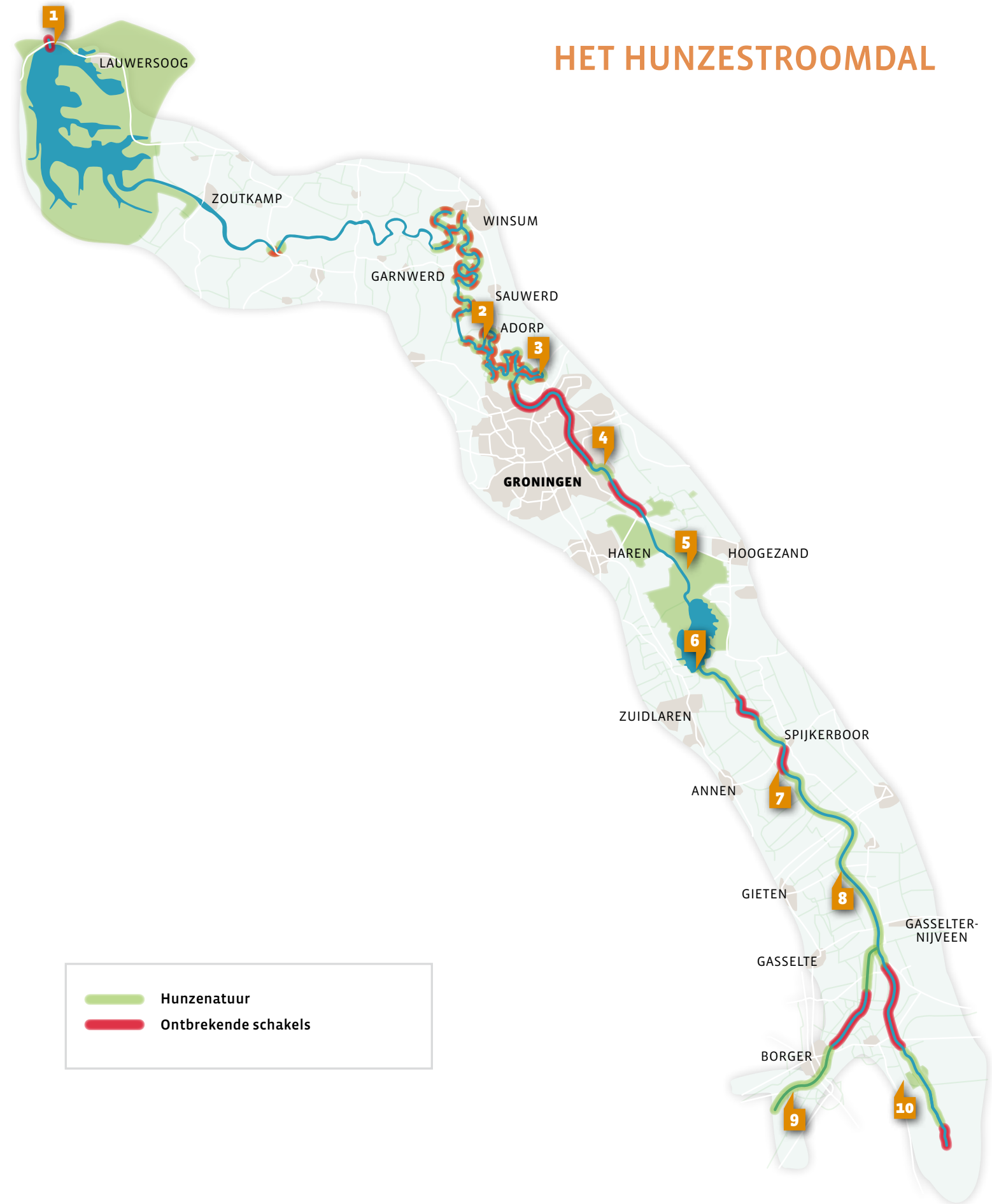

HUNZEVISIE 2030

DE HUNZE: WERELDNATUUR BINNEN HANDBEREIK

HUNZEVISIE 2030: EEN GEZAMENLIJKE OPGAVE

Ooit was de Hunze een kronkelende beek, die Drenthe met de Waddenzee verbond. Dat beeld komt dichterbij. De Hunze slingert sinds kort op veel plekken weer als vanouds. Langs de beek heeft de afgelopen twee decennia een groene revolutie plaatsgevonden. Aan de oevers prijken nieuwe natuurgebieden. Bij elkaar maar liefst 3000 hectare natte natuur, waar niet alleen bevers, otters en zeearenden, maar ook omwonenden, recreanten en bedrijven volop van profiteren. Het Hunzedal vormt het levende bewijs dat natuur, recreatie en klimaatbestendig waterbeheer elkaar kunnen versterken. De Hunzevisie gaf in 1995 het startschot voor het project. Nu ligt de opvolger, de Hunzevisie 2030, op tafel. Om de balans op te maken, het blikveld te verbreden en een nieuwe stip op de horizon te zetten.

De bovenlopen van de Hunze ontspringen in Drenthe, ten noorden van Emmen. Bij Gasselternijveen komen ze bijeen, om samen noordwaarts te stromen, richting de Waddenzee. Onderweg passeert het water grote nieuwe Drentse en Groningse natuurgebieden, zoals het Annermoeras en de Kropswolderbuitenpolder. Er leven sinds kort bevers en een waslijst aan broedvogels, zoals

ongekende aantallen geoorde futen en de enige kolonie witwangsters in Nederland. Ondertussen bezoeken otters en zeearenden af en toe het gebied. Over vele kilometers kronkelt de beek weer. Net als eeuwen terug, toen de Hunze zich vrijelijk een weg baande door het moeras.

Geoorde fuut

Natuur onder druk

De Hunze heeft een ware metamorfose ondergaan. Twintig jaar geleden lag de beek er nogal strak bij. Het water stroomde kaarsrecht door de uitgestrekte aardappelvelden. De natuur leek definitief verslagen. Maar niets was minder waar. In de sloten groeiden op veel plekken zeldzame planten, gevoed door ijzerrijk grondwater. Rond het Zuidlaardermeer lagen destijds reeds natuurgebieden, maar de natuurwaarden stonden onder druk door grondwaterwinning en toestroming van vervuild Drents beekwater.

Hunzevisie 1995

De noordelijke natuurbescherming zag de potentie van de Hunze. In 1995 vonden Het Drentse Landschap en Het Groninger Landschap elkaar in een ambitieus plan: de Hunzevisie. De visie legde de lat hoog. Het Hunzedal moest weer een zo natuurlijk mogelijk beekdal worden, waarin de beek vrij spel heeft. Die visie begint nu realiteit te worden. Tussen de bron en de stad Groningen ligt drieduizend hectare nieuwe natuur. Dat is ruim veertig procent van de oppervlakte die in de Hunzevisie werd genoemd. De schaal van de natuur is immens, bijna on-Nederlands groots. Twintig jaar geleden teelden boeren er hun aardappelen, bieten en graan. De beekdalgronden hebben zich ontwikkeld tot spectaculaire natte natuur, waar mensen volop van kunnen genieten. Waterplanten keren er terug, moerasvogels en bevers voelen zich thuis.

Enorme opgave

Drieduizend hectare nieuwe natuur is geen sinecure. Twintig jaar hebben Het Drentse Landschap en Het Groninger Landschap met waterschap Hunze en Aa's en andere partijen samengewerkt om gronden aan te kopen en in te richten. Rijk, provincie, gemeenten, vrijwilligers, (water)bedrijven, recreatieondernemers, recreanten, waterschap, (sport)vissers: met vereende krachten is het gelukt om het grote nieuwe natuurgebied van de grond te krijgen. Samenwerking blijkt voor de Hunze de kracht, de motor van de ontwikkeling van nieuwe natuur.

Verankerd in natuurbeleid

Inmiddels wordt het belang van de Hunze alom onderkend. De natuurwaarden zijn binnen het provinciaal, nationaal en Europees beleid stevig verankerd. Zo is het onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland en zijn grote delen aangewezen als natuurgebieden met Europese allure (Natura 2000). De opwaardering van de Hunze past naadloos in de Europese Kaderrichtlijn Water, het Provinciaal Omgevingsplan Groningen, het Provinciaal Omgevingsplan van de provincie Drenthe, het Waterbeleid 21e eeuw, de Nota Ruimte en de gemeentelijke ruimtelijke- en waterplannen.

Nieuwe Hunzebewoner: de bever

Bever

In 2008 zijn in de Hunze bevers uitgezet. De bevers konden pas losgelaten worden op het moment dat de Hunzenatuur er klaar voor was. Inmiddels leeft in het stroomdal een gezonde populatie, die zich gestaag uitbreidt. Op meerdere plekken zijn in beverburchten jongen geboren. Bevers horen niet alleen van oudsher thuis in de Hunze, ze vervullen ook een belangrijke rol. Ze zorgen voor een gevarieerd landschap, omdat ze knagen aan bomen, die vervolgens omvallen. Op deze wijze houden de bevers het gebied open en rijk aan planten en dieren.

Beversporen

Iedereen heeft baat bij nieuwe Hunzenatuur

- **Omwonenden**, die er een ommetje maken
- **Recreatieondernemers**, die een groeiende groep recreanten aantrekken
- **Recreanten**, die genieten van de nieuwe natuur
- **Vogelaars**, die zeldzame vogels 'spotten'
- **Waterwinbedrijven**, die schoon drinkwater winnen
- **Bestuurders**, die vele beleidsdoelen gerealiseerd zien worden
- **Landbouwers**, die profiteren van een betere verkaveling
- **Het waterschap**, dat de waterveiligheid vergroot ziet en schoner water bereikt
- **Lokale ondernemers**, die hun omzet zien stijgen
- **Groningers**, die dankzij de waterberging de voeten droog houden
- **Sportvissers**, die meer visplekken hebben en meer soorten vis vangen

Witwangstern

Waterberging bij de Hunze

Meer dan natuur

De Hunze is veel meer dan natuur alleen. De opwaardering van de beek en de gronden er omheen, voorziet in een behoefte. De nieuwe natuur krijgt brede steun. De hele omgeving profiteert: omwonenden genieten tijdens hun dagelijkse wandeling, kanoverhuurders en cafés krijgen meer klandizie en waterwinbedrijven pompen schoon drinkwater op. Hunzenatuur verrijkt de omgeving. Het maakt regio's die kampen met krimp, zoals de Veenkoloniën, aantrekkelijker om te wonen, te werken en te recreëren. De betekenis voor waterberging heeft zich bewezen. Begin 2012 hielden de Groningers de voeten droog, dankzij het tijdelijk opvangen van Hunzewater in de polders bij het Zuidlaardermeer.

Nieuw: Hunzevisie 2030

Nu is het zaak om door te zetten. In 2014 presenteren Het Drentse Landschap en Het Groninger Landschap, samen met de Natuur en Milieufederaties Drenthe en Groningen en het Wereldnatuurfonds, een nieuwe Hunzevisie 2030. Enerzijds om de balans op te maken, anderzijds om een nieuw vergezicht te presenteren voor 2030. Een nieuwe editie was nodig. Sinds de eerste Hunzevisie is de wereld veranderd. Nieuwe maatschappelijke vraagstukken dienen zich aan. Neem de klimaatverandering, de krimpregio's, de bodemdaling door gaswinning, de veenoxidatie en de toegenomen belangstelling voor cultureel erfgoed. Deze ontwikkelingen vragen om innovatieve oplossingen. Het herstel van de Hunze als kronkelende beek in een natuurlijk landschap biedt hierbij grote kansen.

Van bron tot monding

Van belang is om de Hunze als één stroomgebied te zien, van bron tot monding. Waar de Hunzevisie uit 1995 zich vooral richtte op Drenthe en het Zuidlaardermeergebied, kijkt de nieuwe Hunzevisie verder noordwaarts, richting de Waddenzee. Nu nog stopt de Hunze in het Winschoterdiep. De opstellers van de Hunzevisie zien de Hunze verder stromen. Eerst door de stad Groningen,

vervolgens kronkelend door de oude Hunze-meanders richting het Lauwersmeer, waar het water in de Waddenzee stroomt. Herstel van bron tot monding: dat is wat de Hunzevisie voorstaat. Een deel van het Hunzewater zal ook in de toekomst via het Eemskanaal naar de Eems stromen. Langs het kanaal en rond de monding op de Eems liggen kansen om de situatie voor met name vissen te optimaliseren.

Integrale en gezamenlijke aanpak

In het Hunzedal versterken functies elkaar. Natte natuur, waterberging, recreatie, duurzame economische ontwikkeling en waterbeheer: bij het realiseren van de Hunzevisie 2030 gaan deze functies hand in hand. Vaak snijdt het mes aan twee kanten. De Hunzevisie is een integrale visie, waarin de functies duurzaam samengaan. Essentieel is om de uitdagingen met vereende krachten aan te gaan. De opstellers kunnen het niet alleen. Zonder draagvlak, enthousiasme, betrokkenheid en medegebruik is het nagenoeg onmogelijk om de Hunzevisie te realiseren. We zullen in de Hunze de uitdagingen ook in de toekomst ondernemend, vindingrijk en vooral samen tegemoet moeten treden. Dan ligt er in 2030 een prachtig natuurgebied van Emmen tot de Waddenzee waar het goed toeven is.

Oude Hunze-meanders in Reitdiepgebied

Boven de stad Groningen liggen restanten van wat ooit - voor het jaar 1400 - de Hunze was. Deze kronkelende laagten voeren geen water meer af. Die functie is overgenomen door het naastgelegen Reitdiep. Grote delen van de oude Hunzemeanders zijn al langer in eigendom bij Het Groninger Landschap. In die meanders staat sinds enkele jaren weer water. Geen beekwater, maar regenwater. Door het regenwater in het najaar tot in het late voorjaar vast te houden met stuwen en dammen stijgt het waterpeil, en staat er weer water in de oude bedding van de Hunze. Dat maakt de ontstaansgeschiedenis beter zichtbaar. Het pakt ook gunstig uit voor vogels. De plassen trekken watervogels als smienten en slobbeenden aan, voor steltlopers lonken de slikranden die ontstaan door de wisselende waterstanden. Stromen doet het water niet. De Hunzevisie ziet graag weer Hunzewater stromen door de oude meanders.

Vier uitdagingen uit de Hunzevisie 2030

→ Hunzegebied: natuurgebied van bron tot Waddenzee

Ondanks de geboekte successen is het Hunzegebied niet af. Tussen bron en monding ontbreken nog cruciale schakels. Met andere woorden, het parelsnoer is nog niet geheel aaneengeregen. In Drenthe mist onder meer vier kilometer bij de Zoersche landen en in Groningen de verbinding langs de stadsrand. De ontbrekende schakels staan in rood op de kaart aangegeven. Van belang is het herstel van de relatie met de Waddenzee.

→ Driesterrenkwaliteit Hunzedal zorgt voor nieuwe economie

De Hunzenatuur is in trek. Recreanten en omwonenden vinden er rust en vertier. Ze maken een ommetje, genieten van de natuur en de stilte, of gaan actief op zoek naar bevers en zeldzame vogels. Toch verdient de Hunze meer aandacht op regionale en zelfs nationale schaal. Het is van belang om natuur dichterbij de mensen te brengen. Voor het grote publiek is de Hunze nog onbekend terrein. Menig Stadje is zich niet bewust van het grote natuur- en recreatiegebied dat zich op een kwartier fietsen van de stad Groningen bevindt. De omgeving van Waterhuizen lijkt de ideale locatie voor een nieuw bezoekerscentrum.

Een driesterrenkwaliteit betaalt zich uit. De Hunzenatuur met een breed aanbod van recreatieve voorzieningen, zoals wandel- en fietspaden, kanofaciliteiten en vogelkijkhutten, maakt de regio aantrekkelijker voor publiek. In het huidige jachtige bestaan zoeken mensen graag de natuur op. Lokale ondernemers plukken hier de vruchten van. Voor hen creëert de regionale driesterrenkwaliteit nieuwe kansen, zoals het aanbieden van streekproducten, Bed and Breakfast-accommodaties en spannende overnachtingen in ecolodges midden in de natuur.

→ CO₂-vastlegging en duurzame energie als nieuwe gebiedsmotoren

Nieuwe natte natuurgebieden helpen in de strijd tegen klimaatverandering. Veengebieden houden grote voorraden CO₂ vast, een broeikasgas dat een belangrijke rol speelt in de opwarming van de aarde. Landbouwgronden aankopen, en er natte natuur ontwikkelen, zorgt voor een bijdrage aan vermindering van het broeikas-effect. Dankzij nieuwe natte natuur kunnen bedrijven en particulieren dan in de toekomst hun CO₂-uitstoot compenseren. Hetzelfde geldt voor het opwekken van duurzame energie. Hunzenatuur kan hieraan een bijdrage leveren. Zo kunnen hout, riet en gras uit de natuurgebieden worden ingezet als biobrandstoffen.

→ Een robuust, klimaatbestendig watersysteem

De klimaatverandering zal het waterbeheer onherroepelijk beïnvloeden, ook dat van de Hunze. De kans op wateroverlast neemt toe. De polders rond het Zuidlaardermeer hebben hun waarde als waterbergingsgebied bewezen. Ook nieuwe moerasgebieden kunnen in natte tijden water tijdelijk opslaan. Hoe meer beekwater stroomopwaarts wordt opgevangen, hoe minder water Groningen te verwerken krijgt. De waterkwaliteit van de Hunze is sterk verbeterd. Zo troebel en vervuild als het water in de jaren zeventig en tachtig was, is het gelukkig niet meer. De nieuwe natuur heeft de kwaliteit goed gedaan. Toch blijft de waterkwaliteit onder de maat. Nog steeds is het Hunzewater te voedselrijk en vervuild met meststoffen, bestrijdingsmiddelen en medicijnresten. In het Zuidlaardermeer zit 's zomers vaak blauwalg. Tal van Europese en nationale waterdoelen worden niet gehaald. Een extra inspanning is nodig. Nieuwe rietlanden en moerassen helpen om het water schoner te krijgen. Ook een dynamisch waterpeil verbetert de kwaliteit van het water. Vissen, waterwinbedrijven, waterplanten, zwemmers, hengelaars, surfers: nagenoeg alle gebruikers zijn gebaat bij helder en schoon water.

Uitgave van Het Drentse Landschap, Natuur en Milieu Drenthe, Wereld Natuurfonds, Stichting Het Groninger Landschap en Natuur en Milieu Groningen
Tekst: Ado van der Eijk Fotografie: Omke Oudemán, Silvan Puijman, Het Drentse Landschap, KINA Grafische vormgeving: Greeje Bijleveld